(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

सर्वोच्च न्यायालय अहवाल [१९६१]

महाराजाधिराज

सर कामेश्वर सिंग

विरुद्ध

आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा.

(न्यायमूर्ती एस. के. दास आणि न्यायमूर्ती जे. सी. शाह)

आयकर - कर आकारणीतून सूट - विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) च्या मालमत्तेतून मिळणारे कृषी उत्पन्न - विश्वस्तांचे पारिश्रमिक आणि न्यास विलेखावर अवलंबून अशा उत्पन्नाची टक्केवारी - पारिश्रमिक कृषी उत्पन्न आहे की नाही - भारतीय आयकर कायदा, १९२२(१९२२ चा ११), कलम २(१), ४(३) (VIII).

अपीलकर्त्याने काही मंदिरे आणि ठाकूरबारीच्या देखभालीसाठी त्याच्या काही जमिनीची व्यवस्था लावण्यासाठी न्यास विलेख अंमलात आणला.ते संस्थांचे विश्वस्त असणार होते आणि त्या जमिनींच्या निव्वळ उत्पन्नाच्या 15% टक्के रक्कम विश्वस्तांचे पारिश्रमिक म्हणून त्याला मिळणार होता. आयकर अधिकाऱ्यांसमोर अपीलकर्त्याने असा दावा केला की,विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) च्या कृषी मालमत्तेतून त्याला विश्वस्त म्हणून मिळालेले उत्पन्न हे त्याचे असलेले कृषी उत्पन्न होते आणि कायदा, १९२२ च्या कलम ४ (३) (viii) च्या आधारे त्याला कर भरण्याच्या दायित्वातून सूट देण्यात आली होती, त्यामुळे विश्वस्त विलेख समाविष्ट असलेल्या कलमा द्वारे त्याला मिळालेल्या परिश्रमिकास देखील त्या कलमांतर्गत सूट देण्यात आली होती, कारण जेव्हा त्याने त्याच्या

पारिश्रमिकासाठी शेतजमिनीच्या भाडे किंवा महसुलाचा काही भाग विनियोजित केला, तेव्हा उत्पन्नाचे मूळ स्वरूप बदलले गेले नाही.

असे अधिनिर्णित केले की, ज्या अधिकारात विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) ने त्याच्या निव्वळ उत्पन्नाचा काही भागाचा परिश्रमिक म्हणून विनियोग केला होता, तो हक्क शेतजमिनीचे भाडे किंवा महसूल मिळवण्याच्या अधिकारात नव्हता परंतु विश्वस्त व्यवस्थापनासाठी परिश्रमिक मिळवण्याच्या विलेखातील कलमात विहित होता आणि परिश्रमिक म्हणून विनियोग केलेल्या उत्पन्नाचे स्वरूप अपीलकर्त्याने विश्वस्त म्हणून प्राप्त केलेल्या स्वरूपासारखे नव्हते.परिणामी, ज्या मालमत्तेतून उत्पन्न प्राप्त झाले त्या मालमत्तेत कायदेशीर किंवा लाभार्थ शीर्षकाखाली शेतजमिनीचे भाडे किंवा महसूल म्हणून न मिळालेले परिश्रमिक हे भारतीय आयकर कायदा, १९२२ च्या कलम २ (१) च्या अर्थांतर्गत असलेले कृषी उत्पन्न नाही आणि कायद्याच्या कलम ४(३) (VIII) अंतर्गत करातून सुट नाही.

नवाब हबीबुल्ला विरुद्ध आयकर आयुक्त, बंगाल, (१९४३) एल.आर. ७० आय. ए. १४ आणि प्रीमियर कन्स्ट्रक्शन कंपनी. लिमिटेड वि. आयकर आयुक्त , बॉम्बे सिटी, (१९४८) एल. आर. ७५ आय. ए. २४६ यावर अवलंबून होते.

आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा वि. कामेश्वर सिंग, (१९३५) एल. आर. ६२ आय. ए. २१५ , उल्लेखनीय

दिवाणी अपील न्यायाधिकारक्षेत्र : दिवाणी अपील क्र. ३५७/१९५८

संकीर्ण न्यायिक प्रकरण क्र. ५७/१९५५ मधील पाटणा उच्च न्यायालयाच्या

२४ एप्रिल १९५७ रोजीच्या निकाल आणि आदेशावरून अपील.

अपीलकर्त्यासाठी ए. व्ही. विश्वनाथ शास्त्री आणि आय. एन. श्रॉफ.

प्रतिवादीकडून के. एन. राजगोपाल शास्त्री आणि आर. एच. ढेबर.

२५ ऑगस्ट १९६०. न्यायनिर्णय न्यायमूर्ती शाह यांनी दिला.

अपिलकर्त्याने अनुसूची 'अ' मध्ये वर्णन केलेल्या काही जमिनी आणि अनुसूची 'क' मध्ये वर्णन केलेल्या काही मंदिरे आणि ठाकूरबारीच्या देखभालीसाठी जमिनीचे भाडे याची व्यवस्था लावण्यासाठी न्यास विलेख अंमलात आणला. न्यास विलेखाच्या महत्वपूर्ण अटी पुढील प्रमाणे आहेत:

खंड ६ : "आणि अधिकथनकर्त्याला असे वाटते की, विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) चे घोषणापत्र तयार केले जावे ज्याद्वारे मालमत्तेच्या काही भागाचे उत्पन्न निश्चित केले जावे आणि विशेषतः उपरोक्त संस्थांच्या देखभालीसाठी समर्पित केले जावे तसेच अधिकथनकर्त्याने आतापर्यंत त्याला स्वतःला आणि इतरांद्वारे उक्त विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) चा कायदेशीर विश्वस्त म्हणून मानले जावू शकते आणि ज्या उत्पन्नातून उक्त देखभालीची तरतूद केली जात आहे आणि केली जाईल अशा मालमत्तांचा कायदेशीर विश्वस्त म्हणून मानले जाऊ शकते.

खंड ७ - '' अधिकथनकर्ता घोषित करतो की, यापुढे अनुसूची 'अ' मधील तपशीलवार वर्णन केलेल्या मालमत्ता धारण केलेल्या आणि धारण करतील धार्मिक कारणांसाठी धार्मिक संस्थांची देखरेख करण्याच्या उद्देशाने, ज्याचे येथे संलग्न केलेले अनुसूची 'ब' मध्ये वर्णन केले आहे.

खंड ८: अधिकथनकर्ता पुढे घोषित करतो की , अनुसूची 'क' मध्ये बकस्त किंवा मालकाच्या खाजगी जमिनी म्हणून त्याने धारण केलेल्या सर्व जमिनींमध्ये, ज्या घोषणाअनुसूचीच्या थेट खास लागवडीखाली आहेत, त्या यापुढे त्याच्या भाडेकराराच्या जमिनी असतील किंवा राहतील ज्यासाठी अधिघोषितकर्त्याने अशा जमिनींवर नमूद केल्याप्रमाणे भाडे दरवर्षी "उपरोक्त संस्थांच्या

वापरासाठी आणि फायद्यासाठी विश्वस्ताला द्यावे आणि त्यामध्ये अधिघोषितकर्त्याचे अधिकार बिहार कुळवहिवाट कायद्यांतर्गत रयतचे असतील."

व्यवस्थापन खर्चाची तरतूद केल्यानंतर अनुसूची 'अ' मध्ये नमूद केलेल्या सर्व जमिनींचे निव्वळ उत्पन्न आणि त्यावर देय असलेले कर अंदाजे १,८१,७१७ रु आणि अनुसूची 'क' मध्ये नमूद केलेल्या प्राप्तीकरासाठीच्या मालमत्तांचे निव्वळ भाडे अंदाजे १०,२०८ रु. असे होते आणि विश्वस्तांचे पारिश्रमिक म्हणून १५ टक्के वजा केल्यानंतर या दोन रकमांच्या एकूण रकमेतून उत्पन्नाची शिल्लक अंदाजे १,६३,१३६-४-० रु विश्वस्त मंडळ(एकाधिकार मंडळ) उद्दिष्टांसाठी वापर केला जाणार होता.

१९५०-५१ च्या करनिर्धारण वर्षासाठी आयकर अधिकाऱ्याने निर्धारित केलेल्या करनिर्धारकाच्या उत्पन्नामध्ये, विश्वस्त मंडळ (एकाधिकार मंडळ) च्या बिगर-कृषी मालमत्तेतील उत्पन्न म्हणून रु. ६,००० समाविष्ट करण्यात आले होते.आयकर अधिकाऱ्याच्या मते, विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) हे सार्वजनिक धार्मिक विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) नव्हते आणि शेतीसाठी न वापरल्या गेलेल्या मालमत्तांमधून मिळणारे उत्पन्न कर भरण्याच्या दायित्वातून मुक्त करणे अपीलकर्त्याच्या हाती नव्हते.मूल्यांकनाच्या आदेशाविरुद्ध अपील करताना, अपीलीय सहाय्यक आयुक्तांनी असे मत मांडले की,विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या मालमत्तेतून अपीलकर्त्याच्या हाती येणारे उत्पन्न अपीलकर्त्याचे खाजगी उत्पन्न म्हणून करपात्र नाही, परंतु त्यांच्या मते अपीलकर्त्याच्या हातात असलेले उत्पन्ना कृषी उत्पन्न नसल्यामुळे संबंधित वर्षात विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या मालमत्तांच्या निव्वळ उत्पन्नावर 15 टक्के दराने दिलेली २१,२७४ रुपये इतके पारिश्रमिक रक्कम करपात्र आहे. प्राप्तिकर अपील न्यायाधिकरण, पटणा खंडपीठ, पटणा येथे केलेल्या अपीलात, अपील सहाय्यक आयुक्तांनी अपीलकर्त्याला मिळालेल्या पारिश्रमिकाशी संबंधित आतापर्यंत दिलेल्या आदेशाला पुष्टी देण्यात

आली. त्यानंतर पटणा उच्च न्यायालयाने अपीलकर्त्याच्या प्रार्थनेवरून आयकर अपीलीय न्यायाधिकरणाला आदेशात नमूद केलेल्या पाच प्रश्नांवर प्रकरणात निवेदन सादर करण्याचे निर्देश दिले. पाचवा प्रश्न (जो या अपीलमधील एकमेव महत्त्वपूर्ण प्रश्न आहे) खालीलप्रमाणे होता:

''वस्तुस्थिती आणि प्रकरणातील परिस्थितीनुसार, रु. २१,२७४ ची रक्कम ही करदात्याला विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या मालमत्तेच्या शेबैट (Shebait) रूपात दिलेली रक्कम असल्याने ती कृषी उत्पन्न आहे या आधारावर करातून त्यास सूट दिली गेली पाहिजे का?

उच्च न्यायालयाने न्यायाधिकरणाशी सहमती दर्शवली की, अपीलकर्त्याला हे पारिश्रमिक करारानुसार प्राप्त झाले होते आणि केवळ पैशाचा स्रोत कृषी उत्पन्न असल्याने ते कृषी उत्पन्न नव्हते. त्यानुसार उच्च न्यायालयाने "निर्धारणा विरुद्ध'' पाचव्या प्रश्नाचे उत्तर दिले. हे अपील भारतीय आयकर कायद्याच्या कलम ६६अ(२) अन्वये अनुमती याचिके अंतर्गत अपीलकर्त्याने दाखल केले आहे, जे उच्च न्यायालयाने मंजूर केले आहे, या प्रश्नापुरते मर्यादित आहे की, अपीलकर्त्याला विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या मालमत्तेतून मिळालेल्या रक्कमेचे स्वरूप (shebait) म्हणून मिळालेली रक्कम आयकर भरण्याच्या दायित्वातून मुक्त आहे की नाही?

कलम २ (१) मधील "कृषी उत्पन्नाच्या" व्याख्येचा महत्त्वपूर्ण भाग खालीलप्रमाणे आहेः

'कृषी उत्पन्न' म्हणजे

(अ) शेतीच्या उद्देशांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या आणि करपात्र प्रदेशांमधील जमिनीच्या महसुलासाठी किंवा सरकारच्या अधिकाऱ्यांकडून मूल्यांकन केलेल्या आणि गोळा केलेल्या स्थानिक दराच्या अधीन राहून केलेले जमिनीचे कोणतेही भाडे किंवा महसूल.

(ब) "....

खंड (अ) अंतर्गत येणारे कृषी उत्पन्न हे स्पष्टपणे कृषी प्रयोजनांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या जमिनीतून मिळालेले भाडे किंवा महसूल म्हणून प्राप्त झाले पाहिजे. विश्वस्त म्हणून अपीलकर्त्याने विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या कृषी मालमत्तेतून प्राप्त केलेले उत्पन्न हे निर्विवादपणे त्याच्या हातात असलेले कृषी उत्पन्न होते आणि कलम ४ (३) (viii) नुसार ते कर भरण्याच्या दायित्वातून मुक्त होते. अपीलकर्ता असा दावा करतो की, त्याला मिळालेल्या न्यास विलेखामध्ये समाविष्ट असलेल्या करारानुसार पारिश्रमिक देखील कलम ४ (३) (viii) अंतर्गत सूट आहे कारण, जेव्हा त्याने त्याच्या मोबदल्यासाठी शेतजमिनीच्या भाड्याचा किंवा महसूलाचा काही भाग विनियोग केला तेव्हा, उत्पन्नाचे मूळ स्वरूप बदलले नाही.

विश्वस्त मंडळाचा विषय असलेल्या जमिनींमध्ये अपीलकर्त्याचे कोणतेही फायदेशीर हितसंबंध नाहीतःतसेच विश्वस्त मंडळ(ट्रस्ट) त्याला त्या उत्पन्नातील कोणत्याही लाभार्थी हितसंबंधाच्या बदल्यात मालमत्तेचे उत्पन्न किंवा त्याचा काही भाग प्राप्त करण्याचा आणि स्वतःसाठी वापरण्याचा अधिकार दिला जात नाही.या हक्काचा स्रोत ज्यामध्ये विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या निव्वळ उत्पन्नाचा काही अंश अपीलकर्त्याने विनियोग केला आहे कारण त्याचा पारिश्रमिक हा शेतजमिनींचे भाडे किंवा महसूल मिळविण्याच्या अधिकारात नाही परंतु विश्वस्त मंडळ (ट्रस्टच्या) विलेखामध्ये व्यवस्थापनासाठी पारिश्रमिक प्राप्त करण्याचा अधिकार आहे. अपीलकर्त्याने पारिश्रमिक म्हणून विनियोग केलेल्या विश्वस्त मंडळाचे (ट्रस्टचे) उत्पन्न त्याला भाडे किंवा जमिनीचा महसूल म्हणून प्राप्त होत नाही; देय म्हणून विनियोग केलेल्या उत्पन्नाचे स्वरूप पुन्हा विश्वस्त म्हणून अपीलकर्त्याने प्राप्त केलेल्या स्वरूपासारखे नसते.म्हणून जेव्हा विश्वस्त मंडळ (ट्रस्टच्या) उत्पन्नाचा काही भाग अपीलकर्त्याने त्याचा पारिश्रमिक म्हणून विनियोग केला तेव्हा उत्पन्नाचा स्रोत आणि स्वरूप दोन्ही बदलले जातात आणि असे असले तरी, परिश्रमाची गणना उत्पन्नाची टक्केवारी म्हणून

केली जाते, ज्याचा एक मोठा भाग शेतीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या जमिनींमधून घेतला जातो. ज्या मालमत्तेतून पृथक रक्षित आय मिळते त्या मालमत्तेत कायदेशीर किंवा फायदेशीर शीर्षकाखाली शेतजमिनीचे भाडे किंवा महसूल म्हणून न मिळालेले मोबदला हे कलम 4 (3) (viii) अंतर्गत सूट असलेले पृथक रक्षित आय नाही.

प्राप्तिकर कायद्याच्या कलम २ (१) मध्ये 'कृषी उत्पन्नाचा' अर्थ स्पष्ट करणाऱ्या अधिकाऱ्यांचा आपण थोडक्यात संदर्भ घेऊ शकतो.

नवाब हबीबुल्ला विरुद्ध आयकर आयुक्त, बंगाल ((१९४३) एल. आर. ७० आय. ए. १४) मध्ये, प्रिवी कौन्सिलने असे म्हटले आहे की, वक्फ मिळकतीच्या मुतवल्लीला मिळणारा मोबदला, वक्फ असलेल्या मालमत्तेच्या किंवा मालमत्तेच्या स्वरूपावर किंवा वक्फ इस्टेटमधून मिळणाऱ्या उत्पन्नाच्या रकमेवर अवलंबून नाही, जरी वक्फ इस्टेटद्वारे मिळणारे उत्पन्न शेतीच्या उद्देशाने वापरल्या जाणार्या मालमत्तांमधून असले तरी ते भारतीय आयकर कायद्याच्या कलम २ (१) च्या अर्थांतर्गत असलेले कृषी उत्पन्न नाही.

प्रीमियर कन्स्ट्रक्शन कंपनी, लिमिटेड विरुद्ध आयकर आयुक्त, मुंबई शहर ((१९४८) एल. आर. ७५ आय. ए. २४६) या प्रकरणात प्रिवी कौन्सिलने असे म्हटले होते की, एखाद्या करदात्याला प्राप्त झालेले उत्पन्न, जे स्वतः कृषी उत्पन्नाच्या व्याख्येत येत नाही, ते ज्या स्त्रोतापासून प्राप्त झाले आहे किंवा ज्या पद्धतीद्वारे त्याची गणना केली जाते त्या कारणास्तव ते कृषी उत्पन्नाचे स्वरूप गृहीत धरत नाही. परंतु जर प्राप्त झालेले उत्पन्न कृषी उत्पन्नाच्या व्याख्येत येत असेल, तर करदात्याला ते जे काही स्वरूपात मिळेल त्यात त्याला सूट मिळते. अशा परिस्थितीत, कंपनीने कोणताही नफा कमावला असला तरीही प्रदान केल्या जाणाऱ्या सेवांचा विचार करून कंपनीच्या व्यवस्थापकीय प्रतिनिधीला देय असलेले पारिश्रमिक हे किमान वार्षिक पगार रु. १०,००० इतके होते ; परंतु जर

कंपनीने झालेल्या नफ्यांपैकी १० टक्के नफा हा १०,००० रु. पेक्षा जास्त असेल तर प्रतिनिधीला कंपनीच्या नफ्यावर टक्केवारी म्हणून दिले जाणारे अतिरिक्त पारिश्रमिक हे नफा कोणत्या स्रोतातून मिळवले गेले याचा विचार न करता मिळावे . कंपनीच्या उत्पन्नाच्या स्त्रोतांपैकी एक म्हणजे कृषी उत्पन्न. प्रिवी कौन्सिलने असे म्हटले होते की, करपात्र व्यक्तीला कायद्याने परिभाषित केल्यानुसार कोणतेही कृषी उत्पन्न मिळत नाहीः नियोक्त्याने कमावलेल्या व्यावसायिक दाव्यांच्या रकमेवर गणना केलेल्या वैयक्तिक सेवेच्या कराराअंतर्गत त्याला पारिश्रमिक मिळाला.

आयकर आयुक्त, बिहार आणि ओरिसा वि. कामेश्वर सिंग ((१९३५) एल. आर. ६२ आय . ए. २१५) तारणधारक ज्याचा तारण ठेवलेल्या मालमत्तेवर ताबा आहे, त्याला मिळालेले उत्पन्न हे कृषी उत्पन्न मानण्यात आले;परंतु त्याचे कारण असे की गहाणखतानुसार, तारण ठेवलेली मालमत्ता ही तारणधारकाच्या ताब्यात होती आणि जमीन कसणाऱ्याच्या संदर्भाने, तो जमिनीच्या मालकाच्या स्थानी होता व तो त्यांच्याशी थेट व्यवहार करत आणि भाडे गोळा करत होता. तारणधारकाला सरकारी महसूल, खटले आणि कर भरावे लागत होते आणि त्याचे नाव जमीन नोंदणी विभागात नोंदवले जात असे. सध्याच्या किंवा थकबाकीच्या भाड्याच्या वाढीसाठी किंवा बाहेर काढण्यासाठी दावा दाखल करणे आणि सर्व मालमत्तांमध्ये रैयत आणि भाडेकरूंसह जमिनीची व्यवस्था लावण्यास तो एकटाच सक्षम होता, खरे तर, भाडेपट्टीवर दिलेल्या आणि तारण असलेल्या जमिनी तारण ठेवणाऱ्याच्या ताब्यात राहिल्यास तारण ठेवणारा सामान्यपणे घेऊ शकला असता अशा सर्व कार्यवाही करण्याच्या स्थितीत तो होता.तारणधारकाला त्याच्याकडे असलेल्या कायदेशीर मालकीमुळे उत्पन्न मिळाले आणि जरी गहाणखताच्या करारानुसार, त्याला त्याच्या देय रकमेसाठी उत्पन्न विनियोग करणे आवश्यक होते, तरीही त्याच्या हातातील उत्पन्न हे कृषी उत्पन्न ठरले नाही. कामेश्वर सिंग यांच्या खटल्यात (1), न्यायालयाला तरणधारकाने दिलेल्या प्राथमिक पावतीच्या

स्वरूपाचा विचार करण्याचे आवाहन करण्यात आले होते, गहाणखताच्या करारांतर्गत केलेल्या विनियोगाबद्दल नाही.

एन. के. बी. सय्यद मोहम्मद इसा आणि इतर एक विरुद्ध आयकर आयुक्त, मध्य आणि संयुक्त प्रांत (1), करदाता दोन विलेखांतर्गत नियुक्त केलेला मुतवल्ली होता. दोन्ही विलेखांतर्गत, त्याला कृषी आणि बिगर-कृषी उत्पन्न मिळवायचे होते आणि त्याचा उपयोग विश्वस्त मंडळाच्या हेतूंसाठी करायचा होता.विश्वस्त मंडळाच्या दोन विलेखांपैकी एकाअंतर्गत, उर्वरित रक्कम मुतवल्लीला त्याच्या वैयक्तिक खर्चासाठी आणि दुसऱ्याला त्याच्या सेवेच्या बदल्यात ठेवावी लागणार होती. अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने असे म्हटले होते की विश्वस्त मंडळाच्या दोन्ही विलेखांतर्गत मुतवल्लीने राखून ठेवलेल्या रकमेची उर्वरित रक्कम, कृषी उत्पन्न म्हणून, कर भरण्याच्या दायित्वातून मुक्त होती.न्यायालयाच्या दृष्टिकोनातून, विश्वस्त मंडळाच्या दोन्ही विलेखांमध्ये वापरली जाणारी भाषा जरी वेगळी असली तरी वसाहतकर्त्याचा हेतू सारखाच होताः मुतवल्लीने त्याच्या पदाची कार्ये पार पाडणे आवश्यक होते आणि जोपर्यंत त्याने तसे केले, तोपर्यंत त्याला या सेवेचा विचार करून नफ्यातील उर्वरित भाग वापरण्याचा अधिकार होता.परंतु प्रत्येक बाबतीत, मुतवल्ली हा लाभार्थी होता आणि ज्याचे त्याच्या लाभाच्या उपभोगाशी संलग्न दायित्व होते आणि त्यामुळे त्याच्याकडे दोन क्षमता होत्या एक मुतवल्ली आणि दुसरा लाभार्थी म्हणून. त्या वस्तुस्थितींवर न्यायालयाने असे मानले की, जमिनीच्या उत्पन्नावर न्यासविलेखाच्या अटींनुसार दिलेल्या कर्तव्याच्या आधारे जमीनदारीच्या उत्पन्नाची शिल्लक "मुतवल्लीद्वारे" लाभार्थीकडे गेली. मुतवल्ली हे एक माध्यम होते ज्याद्वारे लाभार्थी पैसे मिळवत असे आणि लाभार्थी सर्व हेतू आणि उद्दिष्टांसाठी उत्पन्नाचा थेट प्राप्तकर्ता होता आणि त्याच्या तामध्ये कोणताही बदल झाला नाही आणि उत्पन्नाच्या स्वरूपामध्ये कोणताही बदल झाला नाही. लाभार्थीच्या हाती गेल्यानंतर ते कृषी उत्पन्न राहिले.

प्रस्तुत प्रकरणात, अपीलकर्त्याचे विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या मालमत्तेत कोणतेही लाभार्थी हितसंबंध नाहीत. जोपर्यंत त्याच्या पारिश्रमिकाचा संबंध आहे तोपर्यंत अपीलकर्ता पुन्हा विश्वस्त मंडळ (ट्रस्ट) च्या उत्पन्नाचा थेट प्राप्तकर्ता नसतो आणि जेव्हा ट्रस्टच्या करारातील करारांतर्गत कृषी उत्पन्न प्रदान केलेल्या सेवांसाठी पारिश्रमिक म्हणून विनियोग केला जातो तेव्हा उत्पन्नाचे स्रोत आणि स्वरूप दोन्ही बदलतात.

या दृष्टिकोनातून, हे अपील अयशस्वी ठरले असून खर्चासह फेटाळले जात आहे.

याचिका फेटाळण्यात आली.

****

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याची कारणाकरता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

*****